

**Prof. dr Nedžad Bašić, redovni profesor Univerziteta, naučni savjetnik
Evropskog defendologija centra Banja Luka**

BRISANJE ODGOVORNOSTI I DOZVOLA ZA NASILJE

Kad tiranija postane zakon, pobuna postaje dužnost...

Građanin koji je utonuo u tišinu i šutnju, zaplašen epileptičnim napadima desnog populizma, u magijskom mišljenju pronalazi utjehu i opravdanje za vlastiti konformizam. Zašto se buniti protiv ekonomske pljačke, korupcije ili ratnih razaranja ako su oni dio „kosmičkog ciklusa“ ili „Božje volje“ koju gataju režimski mediji i dvorski intelektualci. Kada u kontekstu političke teorije 21. stoljeća govorimo o okultizmu, magiji i gatanju, izlažemo se riziku da nas tradicionalna akademska zajednica proglasi neozbiljnima ili optuži za skretanje u sferu političke mistike. Međutim, odbijanje da se znanstveno analizira prodiranje okultnog i mističnog u strukture suvremene moći autoritarnih režima ne svjedoči o rigoroznosti, već više o nemoći suvremene političke misli da se na kritičan način pristupi sagledavanju na koju destinaciju se danas usmjerava čovječanstvo. Okultizam i mistika u modernom autoritarnom populizmu nisu tek bizarni folklorni ekscesi ili marginalno praznovjerje neukih masa; oni predstavljaju namjerno kreiran i instrumentaliziran politički mit čiji je cilj potpuna destrukcija racionalnog diskursa.

Razum kao neprijatelj

U vremenu općeg prosvjetiteljstva, društveni se ugovor temeljio na premisi razuma, provjerljivih činjenica i zakona. Međutim, suvremeni autoritarni populizam, svoj opstanak osigurava mijenjajući same temelje demokracije i istine. Kada se stvarnost izvrne do neprepoznatljivosti, a institucije isprazne od smisla, razum postaje neprijatelj režima jer on zahtijeva polaganje računa i logičku dosljednost. Da bi se eliminirao razum, u politički prostor se uvodi magijsko mišljenje i gatanje. Magija i gatanje ovdje ne služe proricanju sudbine, već stvaranju alternativne, hermetične stvarnosti u kojoj se odluke autoritarnog režima (Vođe) ne propituju logikom, već se prihvataju kao izraz više, metafizičke nužnosti. Ovaj proces političke mistifikacije nije izoliran; on je globalan i duboko koordiniran unutar novog koncepta autoritarne multi-imperijalne moći. Njegove manifestacije možemo mapirati kroz nekoliko ključnih globalnih centara: **Ruski**

neo-euroazijanizam i misticizam kao ideološki konstrukt koji politiku ne promatra kao natjecanje ekonomskih ili društvenih modela, već kao kosmički, gnostički sukob između „kopnenih tradicionalnih sila“ (Euroazije) i „atlantskog, sotonističkog liberalizma“. U tom narativu, ratovi nisu geopolitičke pogreške, već „sveti gnjev“ i nužnost stvaranja svijeta kako je predviđeno božanskim planom. Čak i na razini političke svakodnevice, svjedočimo fascinaciji vrha ruske elite, na čelu sa Vladimirom Putinom, sibirskim šamanizmom i astrološkim predviđanjima, što služi kao mistični štit koji odluke Kremlja izmješta iz sfere racionalne odgovornosti. **Indijski Hindutva pokret i sakralizacija države** pod vodstvom Narendre Modija i ideologije *Hindutve*, sustavno spaja modernu državnu silu s drevnim religijskim misticizmom. Politički mitovi ovdje postaju ustavne kategorije. Kada se povijesne činjenice zamijene mitološkim narativima o nepogrešivim drevnim mudracima i božanskim ratnicima, svaka politička opozicija automatski prestaje biti politički suparnik i postaje „asketski grijeh“ ili svetogrđe protiv same sakralne prirode nacije. Misticizam i politički **mit o večnoj i apsolutnoj žrtvi Jevreja** predstavlja složen kognitivni mehanizam čiji je krajnji cilj potpuna destrukcija racionalnog diskursa, suspenzija univerzalnog morala i uspostavljanje afektivnog stanja permanentne egzistencijalne ugroženosti. Centralna poluga ovog mitskog konstrukta jeste sekularizacija i politizacija biblijskog narativa o izabranom narodu i istorijskim katastrofama (od vavilonskog ropstva do Holokausta). Unutar ultra-populističkog i desničarskog cionističkog poretka, Holokaust i trauma stradanja se više ne tretiraju kao istorijske lekcije o univerzalnoj opasnosti od fašizma, već se transformišu u mit o večnoj i apsolutnoj žrtvi, gdje Aušvic postaje jedan monstruozi objekat žudnje i strasti. **Američki qanonovski misticizam i digitalno gatanje** unutar američkog desnog autoritarnog populizma okupljenog oko pokreta MAGA (Donalda Trumpa), svjedoči rađanju fenomena **QAnona** – koji je u svojoj biti sektaški, magijski kult unutar digitalne sfere. QAnon funkcioniše po principu modernog gatanja: sljedbenici grozničavo dešifriraju tajne „kodove“, objave i znakove, vjerujući da se iza kulisa vodi mistični rat između „Božjeg izabranika“ (Vođe) i sotonističke, pedofilske elite. Ovo mistično praznovjerje služi kao savršen amortizer za sve racionalne kontradikcije autoritarnog populizma. Ako Vođa povuče katastrofalan potez, to se ne tumači kao neuspjeh, već kao dio tajanstvenog, višeg plana, čime se sljedbenici uvode u stanje trajne hipnoze.

Opravljanje moralne krivnje

Građanin koji je utonuo u tišinu i šutnju, zaplašen epileptičnim napadima desnog populizma, u magijskom mišljenju pronalazi utjehu i opravdanje za vlastiti

konforizam. Zašto se buniti protiv ekonomske pljačke, korupcije ili ratnih razaranja ako su oni dio „kosmičkog ciklusa“ ili „Božje volje“ koju gataju režimski mediji i dvorski intelektualci. Struktura „Božije volje“ danas je postala temeljni operativni sustav desnih autoritarnih populističkih režima širom svijeta. Manifestacije ovog fenomena vidljive su u američkom qanonovskom pokretu koji političke suparnike tretira kao sljedbenike sotonističkih kultova, stvarajući ideološki okvir za nasilne upade i terorističke akte. Isti obrazac vidimo i u evropskim i globalnim pokretima krajnje desnice koji politiku ekonomskog nacionalizma i masovne deportacije migranata provode kroz militarizaciju granica i toleriranje paramilitarnih skupina. U konačnici, povratak okultizmu i magiji u 21. stoljeću rješava najveći problem svakog diktatora: **problem moralne krivnje**. Kada politika postane mistični križarski pohod, a društveni odnosi pređu u sferu magije, pravni i moralni principi gube smisao. Magija i okultizam su, stoga, vrhunski anestetik za savjest Homo sapiensa. On transformira „duh zločina“ u „duh žrtve“ što egzekutoru daje osjećaj da ne ubija on, već da kroz njega djeluje viša, mistična sila sudbine. Na tom mjestu, gdje se gatanje pretvara u vojnu strategiju, a mistika u zakonski akt, autoritarni populizam završava svoj put u potpuni haos i otvara vrata čistom političkom ludilu.